

I. Indledning.

FNs 16. generalforsamling.

Af folketingsmand Per Hækkerup.

Generalforsamlingen åbnedes i krisens tegn. FN's aktion i Katanga var tilsyneladende brudt sammen og stillede verdensorganisationen over for en total fallit i sin Congo-politik. Dagen før åbningen indtraf generalsekretær Hammarskjölds tragiske død, der ikke alene betød, at organisationen på et særdeles kritisk tidspunkt stod uden øverste ledelse, men desuden pludselig åbnede Sovjet mulighed for at presse en omdannelse af generalsekretærembedet efter trojka-princippet igennem, omtrent to år før konflikten herom ellers ville være kommet. Og endelig var FN's finansielle stilling mildest talt fortvivlet. Den skinbarlige bankerot truede organisationen.

I alle tre henseender var stillingen totalt ændret, da generalforsamlingens første del sluttede. FN's autoritet i Congo var genoprettet, en ny generalsekretær valgt og en finansiell ordning vedtaget. Til gengæld indtraf med Indiens annektion af de portugisiske kolonier på den indiske halvø i dagene før afslutningen en ny ubehagelig situation, hvis konsekvenser det endnu er for tidligt at danne sig et sikkert skøn over.

Med den betydning, dansk udenrigspolitik tillægger FN, var det en given sag, at den danske delegation måtte sætte ind for at yde sit til, at vanskelighederne blev overvundet hurtigst muligt. Da Danmark ikke har sæde i sikkerhedsrådet, var det begrænset, hvor meget delegationen kunne gøre i Congo-spørgsmålet. Men i samtaler med andre delegationer og i møderne mellem de vesteuropæiske delegationsledere blev Hammarskjölds Congopolitik bakket op på linje med den positive danske indsats i selve Congo. Tilsvarende var delegationens indflydelse på løsningen af generalsekretærespørgsmålet kun middelbar. Forhandlingerne foregik fortrinsvis mellem den amerikanske og den sovjetiske delegationsformænd, men også her støttede Danmark igennem den vesteuropæiske gruppes for-

handlinger det hurtigst mulige valg af en efterfølger for Hammarskjöld, udstyret med de samme beføjelser, som han havde, altså uden anerkendelse af trojkaprincippet. Som bekendt lykkedes dette næsten helt, og en midlertidig generalsekretær valgtes for resten af Hammarskjölds funktionsperiode. Med hensyn til det tredje punkt, FN's finanser, havde delegationen derimod en direkte og positiv indflydelse på den opnåede løsning. Det skyldtes ikke mindst, at vi havde formandskabet i finanskomiteen og dermed et særligt ansvar, men også at det i sidste omgang blev Norge og Danmark, der kom til at stå som de egentlige drivkræfter bag forslaget om lånet på de 200 mill. dollars, som skal redde FN gennem vanskelighederne i den nærmeste fremtid.

Atomvåben og prøvesprængninger.

Som det fremgår af beretningen fra 16. generalforsamling, beskæftiger FN sig med en lang række problemer af humanistisk, kulturel, social, økonomisk m. v. karakter. Når de følgende bemærkninger koncentrerer sig om de mere politisk betonedede sider af organisationens virksomhed, skyldes det på ingen måde en undervurdering af de andre områders betydning, men først og fremmest at disse er mindre kontroversielle og derfor i mindre grad medfører politisk strid og dertil hørende kampafstemninger i udvalg og plenarforsamling.

Særlig opmærksomhed i offentligheden har forhandlingerne om atomvåbnene og prøvesprængningerne ganske naturligt medført. Det hænger især sammen med, at Sovjet ved at genoptage sine prøvesprængninger i atmosfæren ca. tre uger før generalforsamlingens begyndelse ikke blot havde væltet det tidligere stiltiende moratorium for prøvesprængninger over ende, men også opskræmt mennesker jorden over med den risiko for stærkt forøget radioaktivt nedfald, der uundgåeligt følger i sprængningernes kølvand.

Med udgangspunkt i den politik, den